

Sociologie a filosofie fyziky: odpustit si a zapomenout

Sociology and Philosophy of Physics: Forgive and Forget

Seminář je koncipován jako badatelský, studenti a studentky jsou vítáni. Seminář je zařazen do výuky Ústavu filosofie a religionistiky FF UK (AFSV00424), E-kredity: 3.

Garant kurzu (pro studenty UK):

Mgr. Jan Maršálek, PhD. (FLÚ AV ČR)
marsalek@flu.cas.cz

Koncepce, příprava a vedení kurzu:

Doc. Zdeněk Konopásek, PhD. (CTS UK/AV ČR)
Mgr. Jan Maršálek, PhD. (FLÚ AV ČR)
Mgr. Lukáš Hadwiger Zámečník, PhD. (Univerzita Palackého v Olomouci)

Místo konání semináře:

Zasedací místnost Kabinetu pro studium vědy, techniky a společnosti (214a),
Filosofický ústav AV ČR, Jilská 1, Praha 1, 2. patro.

Čas konání semináře:

Seminář má čtrnáctidenní periodicitu s počátkem 22. 2. 2024, **14:30** – 17:00 hod.
(začátek semináře je načasován tak, aby se studenti FF stihli přemístit do Jilské ul.)

Anotace

Pokud bylo někdy v dávné minulosti poukazováno na to, že sociologie věnovala jen málo své pozornosti studiu vědy, platí dnes sociologie vědy naopak za jeden z nejdůležitějších sociologických podoborů. Tomu napomohla mj. skutečnost, že tato disciplína nezůstala uzavřena v úzkém prostoru vymezeném jejím primárním výzkumným zájmem, ale dokázala vstoupit do kritického dialogu jak s etablovanými východisky obecné sociologie, tak s filosofií, jejíž výsadní postavení na poli reflexe vědy účinně zpochybnila. V minulých vydáních semináře jsme se podrobně věnovali zejména období největšího rozkvětu sociologie vědy a vědeckého poznání, za něž bývá považována poslední třetina 20. století. Rozvětvení jejího badatelského programu a jeho reformulace, které lze pozorovat po odeznění „vědeckých válek“ na konci 90. let, jsme pak v minulém semestru vyložili jako „konec sociologické revoluce“, jen málo pozornosti jsme ale věnovali tomu, jak na tento obrat zareagovala – a jak jinak ke konci sociologické revoluce přispěla – filosofie vědy. V nadcházejícím semestru se budeme zabývat právě touto otázkou, a to znovu se zvláštním zřetelem k sociologické a filosofické reflexi fyziky.

Podmínky účasti

Účast na semináři nevyžaduje absolvování jeho minulých vydání, přínosný však bude jen pro ty jeho frekventanty, kteří budou ochotni před každým setkáním důkladně prostudovat zadanou literaturu a zapojit se v průběhu semináře do společných debat.

Harmonogram

Texty a další materiály k prostudování postupně doplňujeme/upřesňujeme dle potřeby semináře.

22. 2. 2024 – Jilská 1, místnost 214a, začátek v 14:30 hod.

Představení semináře, shrnutí hlavních výsledků jeho dřívějších vydání (2022-2023), uvedení do problematiky s oporou v Noretta Koertge, *A House Built on Sand. Exposing Postmodernist Myths About Science*. Oxford University Press, 1998.

Vhodná četba na úvod:

J. Maršálek, „Sociologie vědy pod útokem fyziků aneb o jedné vzpouře výzkumného předmětu: Science Wars.“ *Československý časopis pro fyziku* 73(4), 2023: 262-266.

L. Hadwiger Zámečník, *Teorie humanitních věd*. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2023. Kap. 3.1.3 Vědecké války a jejich následky, s. 145-156.

7. 3. Problém metody I (s účastí prof. L. Kvasze)

J. Baggott, *Farwell to Reality. How Modern Physics Has Betrayed the Search for Scientific Truth*. Pegasus Books, New York – London, 2014. Chap. 1: The Supreme Task. Reality, Truth, and the Scientific Method.

Jan Maršálek, „Descartova metoda na roztrhání. Komentář ke knize *Descartes Nikétés* Ladislava Kvasze.“ *Filosofický časopis* 71(4), 2023, 725-740.

Ladislav Kvasz, „Descartova metoda (na roztrhání) mezi sociologií vědeckého poznání a filosofií vědy: odpověď Janu Maršálkovi.“ *Filosofický časopis* 72(1), 2024, rukopis.

21. 3. Problém metody II

Jutta Schickore, Nora Hangel, „‘It might be this, it should be that...‘ uncertainty and doubt in day-to-day research practice.“ *European Journal of Philosophy of Science* (2019), 9:31.

Theodore Arabatzis, „On the Inextricability of the Context of Discovery and the Context of Justification“ In: Schickore, J., Steinle, F. (eds), *Revisiting Discovery and Justification. Archimedes*, vol 14. Springer, Dordrecht, 215-230.

4.4. Problém metody III

Margaret Morisson, „Physical Models and Biological Contexts.“ *Philosophy of Science*, Vol. 64, 1997, pp. S315-S324.

A.F. Chalmers, “Maxwell's methodology and his application of it to electro-magnetism.“ *Studies in History and Philosophy of Science*, Volume 4, Issue 2, 1973, 107-164.

nebo

Nancy Nersessian, “Maxwell and ‘the Method of Physical Analogy’: Model-Based Reasoning, Generic Abstraction, and Conceptual Change.” In D. B. Malament (ed.), *Reading Natural Philosophy. Essays in the History and Philosophy of Science and Mathematics*. Open Court, Chicago 2002, 129-166.

18. 4. Problém demarkace I

Laudan, Larry (1983). The Demise of the Demarcation Problem. In Robert S. Cohen & Larry Laudan (eds.), *Physics, Philosophy and Psychoanalysis: Essays in Honor of Adolf Grünbaum*. D. Reidel. pp. 111-127.

Thomas Nickles, „The Problem of Demarcation. History and Future.“ In Massimo Pigliucci, Maarten Boudry (eds.), *Philosophy of Pseudoscience: Reconsidering the Demarcation Problem*. University of Chicago, 2013, pp. 101-120.

Hansson, Sven Owe. 2016. Science and Non-science. In Paul Humphrey (ed.) *Oxford Handbook of Philosophy of Science*, 485-505.

2. 5. Problém demarkace II

Gieryn, Thomas F. “Boundary-Work and the Demarcation of Science from Non-Science: Strains and Interests in Professional Ideologies of Scientists.” *American Sociological Review* 48, no. 6 (1983): 781–95. <https://doi.org/10.2307/2095325>.

Bart Simon, „Undead Science: Making Sense of Cold Fusion after the (Arti)Fact.“ *Social Studies of Science*, Feb., 1999, Vol. 29, No. 1 (Feb., 1999), pp. 61-85

16. 5. Problém demarkace III

Mellor, Felicity. "Between Fact and Fiction: Demarcating Science from Non-Science in Popular Physics Books." *Social Studies of Science* 33, no. 4 (2003): 509-38.

[text 2 – zdržený nebo přidáný]

30. 5. Závěry

Seminář je naplánován s malým přesahem přes trvání výukového semestru, na případné úpravě se s frekventanty semináře domluvíme.

Tento seminář je uspořádán v rámci projektu „Vědecká gramotnost pro odolnou společnost 21. století“ (TQ01000365), který je spolufinancován se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci programu Sigma.

